

Avtale om pensjonsregler for personer med særaldersgrense som er født i 1963 eller senere

1 Innledning

Denne avtalen omfatter regler for alderspensjon til personer med offentlig tjenestepensjon som er født i 1963 eller senere og som i dag har aldersgrense 60, 63 eller 65 år. Avtalen er en oppfølging av pensjonsavtalen som partene inngikk 3. mars 2018 og prosessavtalen som partene inngikk 14. juni 2022.

I prosessavtalen fra 14. juni 2022 heter det at «Partene er enige om å gjennomføre en prosess med sikte på å komme fram til enighet om pensjonsreglene for personer med særaldersgrense som er født i 1963 eller senere. Partene skal både finne løsninger som kan virke på lang sikt for de som i framtiden skal ha særaldersgrenser, løsninger for de som ev. ikke skal ha en særaldersgrense i framtiden og løsninger for de eldste årskullene med særaldersgrenser, jf. avtalen av 3. mars 2018.

Lovendringene, som fra 1. juli 2021 opphevet plikten personer med lovfestede særaldersgrenser har til å fratre ved nådd særaldersgrense, gir ikke føringer for arbeidet.»

Stortinget vedtok i juni 2019 midlertidige pensjonsregler for personer med særaldersgrense født i 1963 eller senere. Også disse tjener opp alderspensjon i den vedtatte påslagsordningen fra 2020 og har fått en opsatt alderspensjon som ivaretar opptjente rettigheter i bruttoordningen før 2020. Arbeids- og inkluderingsdepartementet vil fremme lovforslag i samsvar med avtalen.

2 Langsiktig løsning

Denne avtalen er utformet med sikte på å finne varige løsninger for personer med særaldersgrenser. Dette ivaretas ved å øke særaldersgrensene i takt med økende levealder, i tråd med økningen i aldersgrensen for rett til ubetinget uttak av alderspensjon fra folketrygden, og ved å forskyve utbetalingsperioden for tidligpensjon og særalderspåslag.

Denne avtalen regulerer ikke hvilke stillinger som i framtiden skal ha særaldersgrense eller hvilke aldersgrenser som skal gjelde. Partene viser til punkt 10 i avtalen av 3. mars 2018 der det heter at hvilke stillinger som i fremtiden skal ha særaldersgrense eller hvilke aldersgrenser som skal gjelde, må avklares i en senere prosess.

Arbeidstakere som i dag har særaldersgrenser, utgjør arbeidskraft og kompetanse som er viktig for offentlig sektor fremover. Det er utarbeidet en rapport som har vurdert det framtidige behovet for særaldersgrenser. Partene er innforstått med at det nå igangsettes et arbeid for å vurdere det framtidige omfanget av særaldersgrenser. Pliktig fratreden ved aldersgrensen er også en del av vurderingen. Arbeidet har som siktemål at offentlig

sektor i større grad får nyttiggjort den kompetansen personer som i dag har særaldersgrenser besitter.

Partene erkjenner at de som har pliktig fratreden ved aldersgrensen står i en særstilling. AID og de øvrige avtalepartene skal gjennomføre en prosess for å avklare særregler for de som har pliktig fratreden ved aldersgrensen. Denne prosessen skal avsluttes innen 1. juli 2024.

Ved endringer i hvilke stillinger som skal ha særaldersgrense, skal ansatte i en stilling med særaldersgrense som får endret aldersgrensen og har ti eller færre år igjen til aldersgrensen, beholde de aldersgrensene som da gjelder.

3 Pensjon til personer med aldersgrense 65 år

Tidligpensjon

Tidligpensjonsordningen, som gir 66 prosent kompensasjon, videreføres for årskullene 1963–1964. Tidligpensjonen gis til de som fratrer en stilling med særaldersgrense og som har rett til tidligpensjon etter gjeldende regler. Ved overgang fra stilling med alminnelig aldersgrense, gis det etter gjeldende regler rett til tidligpensjon etter tre års tjeneste i den nye stillingen i staten og ett års tjeneste i KS-området/helseforetakene/-sykepleierordningen.

Tidligpensjon kan også gis til arbeidstaker født i 1963 eller 1964 som i løpet av de siste 10 årene har gått over fra en stilling med lavere aldersgrense til en stilling med høyere aldersgrense når:

- Vedkommende har hatt lavere aldersgrense i minst 15 år, og
- den lavere aldersgrensen er begrunnet i forhold som er omhandlet i lov 21. desember 1956 nr. 1 om aldersgrenser for statsansatte m.fl. § 2 første ledd alternativ a, og
- vedkommende ville hatt rett til alderspensjon i den tidligere stillingen.

Gjeldende regler for avkorting av tjenestepensjon før 67 år mot inntekt videreføres for de som mottar tidligpensjon.

Særalderspåslag

De som i løpet av de siste 15 årene før aldersgrensen, eller før fratreden med rett til uttak av alderspensjon, har stått i en stilling med særaldersgrense i minst 10 år, får et særalderspåslag til livsvarig pensjon. Det kreves en stillingsandel på minimum 20 prosent i stilling med særaldersgrense for å få medregnet tid.

Særalderspåslaget skal beregnes som en prosentandel av pensjonsgrunnlaget i stillingen med særaldersgrense. Påslaget skal være 5,8 prosent for de som har minst 30 års samlet opptjening i en stilling med særaldersgrense. Er tid i stilling med særaldersgrense kortere enn 30 år, avkortes særalderspåslaget forholdsmessig. Påslaget reduseres forholdsmessig dersom gjennomsnittlig stillingsandel i stilling med særaldersgrense er lavere enn 100 prosent.

Særalderspåslaget utbetales tidligst fra laveste uttaksalder for alderspensjon fra folketrygden. For de som fratrer med tidligpensjon i årskullene 1963–1964, kommer særalderspåslaget til utbetaling fra det tidspunktet tidligpensjonen opphører.

For de som fratrer med tidligpensjon reduseres det livsvarige nivået på særalderspåslaget for de som har inntekt over 1 G etter aldersgrensen. For hvert år med inntekt over 1 G etter aldersgrensen, reduseres særalderspåslaget med en brøk hvor inntekt over 1 G er telleren og 3 ganger pensjonsgrunnlaget er nevneren.

For de som fratrer senere enn aldersgrensen, uten å motta tidligpensjon, skal påslaget reduseres med 1/36 av ytelsen for hver måned senere uttaket skjer. Det livsvarige nivået på særalderspåslaget reduseres også for de som har inntekt over 1 G etter uttak av særalderspåslaget. For hvert år med inntekt over 1 G etter uttak, reduseres særalderspåslaget med en brøk hvor inntekt over 1 G er telleren og 3 ganger pensjonsgrunnlaget er nevneren.

4 Pensjon til personer med aldersgrense 63 år

Tidligpensjon

En tidligpensjonsordning på 66 prosent av pensjonsgrunnlaget videreføres for personer født i årene 1963–1966. Tidligpensjonen gis til de som har rett til tidligpensjon etter gjeldende regler. Gjeldende regler for avkortning av tjenstepensjon før 67 år mot inntekt videreføres for de som mottar tidligpensjon. Ved overgang fra stilling med høyere aldersgrense, gis det etter gjeldende regler rett til tidligpensjon etter tre års tjeneste i den nye stillingen i staten.

For de som er født i 1967 eller senere, og som fratrer medlemspliktig stilling, gis en tidligpensjon til de som i løpet av de siste 15 årene før aldersgrensen, eller før fratreden med rett til uttak av alderspensjon, har stått i en stilling med særaldersgrense i minst 10 år. Det kreves en stillingsandel på minimum 20 prosent i stilling med særaldersgrense for å få medregnet tid.

Tidligpensjonen gis i fire år fra aldersgrensen for de som er født i 1970 eller senere. For årskullene 1967–1969 kan tidligpensjonen gis før aldersgrensen dersom summen av alder og opptjening er minst 85 år. For de som er født i januar i 1967 gis tidligpensjonen inntil 3 år før aldersgrensen, for de som er født i februar 1967 gis tidligpensjonen inntil 2 år og 11 måneder før aldersgrensen, osv., slik at de som er født i desember 1969 kan gå av 1 måned før aldersgrensen.

Tidligpensjonen utgjør 66 prosent av pensjonsgrunnlaget i stillingen med særaldersgrense for de som har minst 30 års samlet opptjening i en stilling med særaldersgrense. Er tid i stilling med særaldersgrense kortere enn 30 år, avkortes pensjonen forholdsmessig. Tidligpensjonen reduseres forholdsmessig dersom gjennomsnittlig stillingsandel i stilling med særaldersgrense er lavere enn 100 prosent.

Tidligpensjonen avkortes med 66 prosent av pensjonsgivende inntekt over 1 G.

Særalderspåslag

De som i løpet av de siste 15 årene før aldersgrensen, eller før fratreden med rett til uttak av alderspensjon, har stått i en stilling med særaldersgrense i minst 10 år, får et særalderspåslag til livsvarig pensjon. Det kreves en stillingsandel på minimum 20 prosent i stilling med særaldersgrense for å få medregnet tid.

Særalderspåslaget skal beregnes som en prosentandel av pensjonsgrunnlaget i stillingen med særaldersgrense. Påslaget skal være 6,5 prosent for de som har minst 30 års

samlet opptjening i en stilling med særaldersgrense. Er tid i stilling med særaldersgrense kortere enn 30 år, avkortes særalderspåslaget forholdsmessig. Påslaget reduseres forholdsmessig dersom gjennomsnittlig stillingsandel i stilling med særaldersgrense er lavere enn 100 prosent.

Særalderspåslaget utbetales tidligst fra laveste uttaksalder for alderspensjon fra folketrygden. For de som fratrer med tidligpensjon, kommer særalderspåslaget til utbetaling fra det tidspunktet tidligpensjonen opphører.

For de som fratrer med tidligpensjon, reduseres det livsvarige nivået på særalderspåslaget for de som har inntekt over 1 G senere enn to år etter aldersgrensen. For hvert år med inntekt over 1 G senere enn to år etter aldersgrensen, reduseres særalderspåslaget med en brøk hvor inntekt over 1 G er telleren og 3 ganger pensjonsgrunnlaget er nevneren.

For de som fratrer senere enn to år etter aldersgrensen, uten å motta tidligpensjon, skal påslaget reduseres med $1/36$ av ytelsen for hver måned senere uttaket skjer. Det livsvarige nivået på særalderspåslaget reduseres også for de som har inntekt over 1 G etter uttak av særalderspåslaget. For hvert år med inntekt over 1 G etter uttak, reduseres særalderspåslaget med en brøk hvor inntekt over 1 G er telleren og 3 ganger pensjonsgrunnlaget er nevneren.

5 Pensjon til personer med aldersgrense 60 år

Tidligpensjon

En tidligpensjonsordning på 66 prosent av pensjonsgrunnlaget videreføres for personer født i årene 1963–1969. Tidligpensjonen gis til de som har rett til tidligpensjon etter gjeldende regler. Gjeldende regler for avkorting av tjenestepensjon før 67 år mot inntekt videreføres for de som mottar tidligpensjon. Ved overgang fra stilling med høyere aldersgrense, gis det etter gjeldende regler rett til tidligpensjon etter tre års tjeneste i den nye stillingen i staten og ett års tjeneste i KS-området/helseforetakene.

For de som er født i 1970 eller senere, og som fratrer medlemspliktig stilling, gis en tidligpensjon til de som i løpet av de siste 15 årene før aldersgrensen, eller før fratreden med rett til uttak av alderspensjon, har stått i en stilling med særaldersgrense i minst 10 år. Det kreves en stillingsandel på minimum 20 prosent i stilling med særaldersgrense for å få medregnet tid.

Tidligpensjonen gis i sju år fra aldersgrensen for de som er født i 1973 eller senere. For årskullene 1970–1972 kan tidligpensjonen gis før aldersgrensen dersom summen av alder og opptjening er minst 85 år. For de som er født i januar i 1970 gis tidligpensjonen inntil 3 år før aldersgrensen, for de som er født i februar 1970 gis tidligpensjonen inntil 2 år og 11 måneder før aldersgrensen, osv., slik at de som er født i desember 1972 kan gå av 1 måned før aldersgrensen.

Tidligpensjonen utgjør 66 prosent av pensjonsgrunnlaget i stillingen med særaldersgrense for de som har minst 30 års samlet opptjening i en stilling med særaldersgrense. Er tid i stilling med særaldersgrense kortere enn 30 år, avkortes pensjonen forholdsmessig. Tidligpensjonen reduseres forholdsmessig dersom gjennomsnittlig stillingsandel i stilling med særaldersgrense er lavere enn 100 prosent.

Tidligpensjonen avkortes med 66 prosent av pensjongivende inntekt over 1 G.

Særalderspåslag

De som i løpet av de siste 15 årene før aldersgrensen, eller før fratreden med rett til uttak av alderspensjon, har stått i en stilling med særaldersgrense i minst 10 år, får et særalderspåslag til livsvarig pensjon. Det kreves en stillingsandel på minimum 20 prosent i stilling med særaldersgrense for å få medregnet tid.

Særalderspåslaget skal beregnes som en prosentandel av pensjonsgrunnlaget i stillingen med særaldersgrense. Påslaget skal være 7,7 prosent for de som har minst 30 års samlet opptjening i en stilling med særaldersgrense. Er tid i stilling med særaldersgrense kortere enn 30 år, avkortes særalderspåslaget forholdsmessig. Påslaget reduseres forholdsmessig dersom gjennomsnittlig stillingsandel i stilling med særaldersgrense er lavere enn 100 prosent.

Særalderspåslaget utbetales tidligst fra laveste uttaksalder for alderspensjon fra folketrygden. For de som fratrer med tidligpensjon, kommer særalderspåslaget til utbetaling fra det tidspunktet tidligpensjonen opphører.

For de som fratrer med tidligpensjon, reduseres det livsvarige nivået på særalderspåslaget for de som har inntekt over 1 G senere enn fem år etter aldersgrensen. For hvert år med inntekt over 1 G senere enn 5 år etter aldersgrensen, reduseres særalderspåslaget med en brøk hvor inntekt over 1 G er telleren og 3 ganger pensjonsgrunnlaget er nevneren.

For de som fratrer senere enn fem år etter aldersgrensen, uten å motta tidligpensjon, skal påslaget reduseres med $1/36$ av ytelsen for hver måned senere uttaket skjer. Det livsvarige nivået på særalderspåslaget reduseres også for de som har inntekt over 1 G etter uttak av særalderspåslaget. For hvert år med inntekt over 1 G etter uttak, reduseres særalderspåslaget med en brøk hvor inntekt over 1 G er telleren og 3 ganger pensjonsgrunnlaget er nevneren.

6 Oppfølging og evaluering

Pensjonsreglene for personer med særaldersgrense skal evalueres innen 2035.

Evalueringen skal bl.a. se på utviklingen i avgangsalder og uføre, samt erfaringene med økende aldersgrenser og hvordan systemet med levealdersjustering påvirker den økonomiske og sosiale bærekraften i pensjonssystemet.

Marte Mjøs Persen
Arbeids- og inkluderingsminister

Hege Mygland
KS

Sissel M. Skoghaug
Landsorganisasjonen i Norge

Stein Gjerding
Arbeidsgiverforeningen Spekter

Ragnhild Lied
Unio

Lizzie Ruud Thorkildsen
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

Kari Tønnesen Nordli
Akademikerne

Merknad 1:

LO, Unio, YS og Akademikerne mener at kravet om 20 % stilling for å få medregnet tid for å kvalifisere til særalderspensjon er i strid med diskrimineringsreglene.

Merknad 2:

LO, Unio, YS og Akademikerne forutsetter at denne avtale ikke kan påberopes i senere individuelle søksmål, der enkeltpersoner vil prøve rettslig hvorvidt endringene griper inn i vedkommende sine rettigheter etter Grunnlovens bestemmelser.